

Eduskunnan sivistysvaliokunta
(HE 70/2013)

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi alkoholilain 33 ja 40 §:n muuttamisesta (HE 70/2013)

Totean Opetushallituksen puolesta lausuntona otsikossa mainitusta hallituksen esityksestä seuraavan.

Opetushallitus pitää tärkeänä ja kannatettavana esityksen tavoitetta rajoittaa lapsiin ja nuoriin kohdistuvia ja vaikuttavia alkoholimainonnan keinoja. Opetushallitus tukee esityksen tärkeintä tavoitetta rajoittaa mietojen alkoholijuomien mainontaa siten, että lapset ja nuoret altistuisivat alkoholimainonnalle nykyistä vähemmän. Nämä toimet tukevat osaltaan koulujen ja oppilaitosten päihteiden käytön ehkäisyyn liittyviä tavoitteita.

Esityksen nykytilan arviointia koskevassa luvussa todetaan, että vaikka suomalaisten lasten ja nuorten humalajuominen on vähentynyt, se on edelleen yleisempää kuin Euroopassa keskimäärin. Opetushallitus toteaa, että vaikka lasten ja nuorten hoitoa vaativat päihtymystilat ja alkoholimyrkytykset ovat säilyneet pitkään suunnilleen ennallaan, ne ovat aina vakava uhka lapsen ja nuoren terveille kasvulle ja kehitykselle.

Opetushallitus pitää huolestuttavana sitä, että vaikka sosiaalisen taustan mukaisesta polarisaatiosta ei ole vielä näyttöä, voivat koulumenestyksen mukaiset erot, joita on havaittu poikien raittiudessa ja tyttöjen runsaassa kertakulutuksessa, tutkijoiden mukaan ennustaa tulevaa luokkapolarisatiota. Tällä on yhteys sekä koulutuksesta syrjäytymiseen että syrjäytymiseen yleensä.

Esityksen alkoholimainonnan sääntelyä koskevassa luvussa todetaan, että vasta 2000-luvulla on saatu varmuus uusista tutkimustuloksista. Niiden mukaan alkoholimainonta vaikuttaa lasten elämään aikaistamalla lasten alkoholinkäytön aloittamista sekä lisäämällä nuoruudenaikaista alkoholinkäyttöä ja humalajuomista, mikä taas ennakoi myöhempää alkoholin suurkulutusta.

Oleellista on alkoholimainonnan ja sen vaikutusten välillä oleva annos-vaste suhde, jonka mukaan mitä enemmän alkoholimainontaa lapset näkevät ympärillään, sitä suurempi mainonnan vaikutus on heidän käyttäytymiseensä. Esityksessä todetaan myös, että lapset ja nuoret juovat pääasiassa juuri olutta ja siidereitä, joita myös mainostetaan eniten. Esityksen mukaan eduskunta ei ollut tietoinen näistä tutkimustuloksista vuonna 1995, jolloin mietojen

alkoholijuomien mainonta vapautettiin. Opetushallituksen näkemyksen mukaan uudet tutkimustulokset osoittavat selkeästi tarpeen tarkentaa ja rajoittaa lapsiin ja nuoriin kohdistuvaa alkoholimainontaa aiempaan verrattuna.

Yhteiskunnalliset vaikutukset

Esityksen yhteiskunnallisia vaikutuksia koskevassa luvussa todetaan, että *alkoholimainonnan rajoittaminen parantaisi myös terveysvalistuksen vaikutusmahdollisuuksia*. Samalla se parantaisi vanhempien ja yhteiskunnan mahdollisuuksia suojella lapsia alkoholinkäytön varhaisen aloittamisen haitoilta. Opetushallitus toteaa, että alkoholimainonnan lisäksi lasten ja nuorten alkoholinkäyttöön vaikuttavat myös monet muut tekijät. Alkoholimainonnan rajoittamiseen liittyvät uudistukset voivat kuitenkin osaltaan tukea yhteiskunnan, koulujen ja oppilaitosten terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen liittyviä tavoitteita kuten terveysosaaminen, terveyden ja median lukutaito. Ne tukevat myös kuluttajakasvatuksen tavoitteita sekä lasten ja nuorten varhaiseen tukeen ja syrjäytymisen ehkäisyyn liittyviä tavoitteita osana oppilas- ja opiskelijahuollon moniammatillista yhteistyötä. Lasten ja nuorten alkoholinkäytön aloittamisiansä myöhentäminen ja käytön vähentäminen on tärkeä tavoite, johon voidaan pyrkiä monilla erilaisilla, mutta samanaikaisilla ja samaan suuntaan pyrkivillä toimenpiteillä.